

DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT

Prop. 97 L

(2019–2020)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i barnelova (digital erklæring av farskap)

*Tilråding fra Barne- og familiedepartementet 29. april 2020,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Når et barns foreldre ikke er gift med hverandre, følger ikke farskap direkte av loven. Det mest vanlige er da at farskap etableres ved at mor oppgir hvem som er far, og han erklærer farskapet ved personlig frammøte. Fram til nå har det vært mest vanlig å erklære farskap hos jordmor eller lege ved svangerskapskontroll eller i forbindelse med fødselen. Hvis moren ikke har oppgitt mannen som far, må hun godta hans erklæring i ettertid.

I lovproposisjonen foreslås det å endre barnelovens bestemmelse om erklæring av farskap, slik at loven legger til rette for at erklæring av farskap kan gjøres digitalt, uten dagens krav til personlig frammøte. Dette vil være en fordel for barn og foreldre og legge til rette for effektivisering i helse-tjenesten, arbeids- og velferdsetaten (NAV) og skatteetaten.

Forslaget innebærer at det ikke lenger skal være nødvendig med personlig frammøte for å erklære farskap, men at dette under gitte forutsetninger skal kunne gjøres digitalt. Erklæringen må gis av den som moren har oppgitt som far, eller som hun godtar i ettertid, og begge foreldrene må kunne legitimere seg elektronisk på en sikker måte.

Digital identifisering av partene ved erklæring av farskap er vesentlig sikrere enn underskrifter for hånd, og endringene vil innebære en bedring av sikkerhetsnivået. Kontroll av legitimasjon skjer automatisk, og vil innebære en forenkling og

effektivisering for partene, helsevesenet og arbeids- og velferdsetaten.

Forslaget om digital erklæring begrenses til tilfeller hvor barnet er født i Norge. Dagens ordning med personlig frammøte og erklæring på papir opprettholdes for saker hvor foreldrene ikke er enige om farskapet, hvor barnet er født i utlandet men hvor farskap likevel kan fastsettes i Norge, hvor foreldrene ikke kan legitimere seg elektronisk eller lignende.

2 Bakgrunn

I Norge ble det i 2019 født 32 204 barn av ugifte kvinner. I flertallet av tilfellene ble farskap etablert ved erklæring, og deretter sendt til Folkeregisteret for registrering. Erklæring av farskap foretas i dag på papir. Farskapserklæringene har tidligere blitt sendt fra sykehusene sammen med fødselsmeldingen, som også har vært papirbasert. Nå er imidlertid fødselsmeldingen digitalisert, og sendes elektronisk til Folkeregisteret umiddelbart etter barnets fødsel. Selv om fødselsmelding sendes elektronisk, må erklæring av farskap fortsatt mottas på papir, og sendes i posten til folke-registermyndigheten. Dette fører til merarbeid for jordmødrene og en utsettelse av når farskap kan registreres i Folkeregisteret.

Hvis farskapet ikke er erklært under svangerskapet, vil farskapserklæringen komme til Folkeregisteret noe tid etter at fødselsmeldingen er mot-

tatt og barnet er fødselsregistrert, siden den må sendes i papirversjon i posten. I dag tar det inntil 14 dager å behandle og registrere erklæringene. Departementet anser det som lite hensiktsmessig at førstevalget for framgangsmåte ved erklæring av farskap fremdeles skal være papirbasert.

Det er til barnets beste at foreldreskap til begge foreldrene registreres umiddelbart etter fødselen. Det er derfor ønskelig at både mor og far blir registrert som foreldre samtidig med at barnet blir fødselsregistrert i Folkeregisteret. På denne måten vil det ikke oppstå tvil om farskapet er etablert, og informasjonen vil komme ut til brukerne av Folkeregisteret umiddelbart. I dag kan man risikere at farskapet «står åpent» i registeret inntil den papirbaserte farskaps erklæringen er mottatt og registrert manuelt.

Regjeringen har en uttalt målsetting om økt bruk av IKT for å effektivisere forvaltningen og skape en enklere hverdag for innbyggerne, jf. Meld. St. 27 (2015–2016) Digital agenda for Norge. Det følger av regjeringens politiske plattform (Granavolden-plattformen) at regjeringen vil videreutvikle offentlig forvaltning for å sikre at den er brukerorientert, effektiv, resultatorientert og moderne. Det framgår av meldingen at en hovedprioritering i IKT-politikken er å sette brukeren i sentrum og at offentlig sektor har mye å hente på ytterligere digitalisering av arbeidsprosesser. Departementet fremmer på denne bakgrunn forslag til endringer i barneloven § 4 andre ledd for å legge til rette for at farskap kan erklæres digitalt i tilfellene hvor barnets mor og far er enige om farskapet og barnet er født i Norge.

3 Høringen

Barne- og familiedepartementet sendte 13. mai 2019 forslag til endringer i barneloven for å legge til rette for digitalisert erklæring av farskap på høring til følgende høringsinstanser:

Alle departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Barneombudet
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Datatilsynet
Domstoladministrasjonen
Helsedirektoratet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter
Sivilombudsmannen

Skattedirektoratet
Senter for menneskerettigheter, UiO
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Nord Universitet
Universitetet i Stavanger
Utlendingsdirektoratet

Aleneforeldreforeningen
Amathea – Veiledningstjeneste for gravide
Barnas jurist
Foreningen 2 Foreldre
Forum for Menn og Omsorg
Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
Juss-Buss
Jussformidlingen i Bergen
Jusshjelpa i Midt-Norge
Jusshjelpa i Nord-Norge
Mannsforum
Mental Helse
Norsk Kvinnesaksforening
Redd Barna
Reform – ressursenter for menn
Rettspolitisk forening
Unicef
Voksne for Barn

Akademikerne
Den norske Advokatforening
Den norske Dommerforening
Den norske jordmorforening
Den norske legeförening
Fellesorganisasjonen (FO)
Jordmorforbundet – NSF
Norges Juristforbund
Landsgruppen av helsesøstre – NSF
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Norsk Psykologforening
Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
Unio – Hovedorganisasjon for universitets- og Høyskoleutdannede
Yrkesorganisasjonenes sentralforbund (YS)

Departementet har mottatt i alt 15 høringsuttalelser fra høringsinstansene. Av disse har Finansdepartementet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Skattedirektoratet, Norsk Sykepleierforbund (NSF) og Foreningen 2 Foreldre avgitt realitetsuttalelser. De andre høringsinstansene har ikke hatt merknader. I tillegg har én privatperson avgitt høringsuttalelse som gjelder et spørsmål som ikke omfattes av høringsnotatet. Høringsuttalelsene er i sin helhet tilgjengelige på www.regjeringen.no

4 Gjeldende rett

4.1 Etablering av farskap ved erklæring

Når moren ikke er gift på fødselstidspunktet, fastsettes farskap ved erklæring eller dom. Reglene om erklæring følger av barneloven § 4. Faren kan erklære farskapet både under svangerskapet og etter at barnet er født. Erklæringen skal være skriftlig og kan blant annet gis til jordmor eller lege ved svangerskapskontroll. Ellers kan far erklære farskapet ved personlig frammøte hos folkeregistermyndigheten (skattekontoret) eller bidragsfogden, norsk dommer eller arbeids- og velferdsetaten (NAV). Når far oppholder seg i utlandet, kan han erklære farskap ved oppmøte hos utsendt utenriktjenestemann.

I tillegg til at faren erklærer farskapet, må moren gi sitt samtykke, enten ved at hun på forhånd har oppgitt den aktuelle mannen som far til barnet eller ved at hun godtar erklæringen i ettertid. Etablering av farskap ved erklæring forutsetter dermed at mor og far er sammen om å etablere farskapet.

Barneloven § 81 oppstiller vilkår for når farskap kan fastsettes i Norge. Farskap kan fastsettes ved erklæring etter barneloven § 4 dersom moren hadde vanlig bosted i Norge da barnet ble født, dersom barnet senere har fått vanlig bosted i Norge, eller dersom den oppgitte faren har vanlig bosted i Norge. Dersom ikke minst ett av disse vilkårene er oppfylt, kan ikke farskap fastsettes etter norsk rett.

Ved lovendring 15. juni 2018 nr. 34 er barneloven § 81 endret slik at farskapssak ikke skal behandles i Norge når partene har nær tilknytning til en annen stat der de kan kreve fastsettelse av farskap og saken vil bli bedre opplyst og behandlet i denne staten. Lovendringen trådte i kraft 1. april 2019.

Ved samme lovendring har barneloven § 4 fått nytt femte og sjette ledd der det gis mulighet for å be om prøve for DNA-analyse før farskap kan erklæres i tilfeller hvor barnet er født i utlandet og det er grunn til å tro at det er tvil om partenes identitet eller det er grunn til å tro at det er gitt uriktige opplysninger i saken.

4.2 Hvis foreldrene ikke er enige

Dersom farskapet ikke etableres ved fødsel etter barneloven §§ 3 eller 4, har det offentlige ansvaret for at det fastsettes farskap til barnet. Dette ansvaret følger av barneloven § 5. Dersom barnet ikke har en juridisk far, skal fødselsmeldingen i tillegg til å sendes til Folkeregisteret også sendes til

bidragsfogden, jf. barneloven § 1 fjerde ledd og helsepersonelloven § 35 andre ledd. I slike tilfeller skal meldingen opplyse om moren har oppgitt hvem som er far til barnet.

Det videre ansvaret for å få fastsatt farskapet ligger hos arbeids- og velferdsetaten og domstolene. Arbeids- og velferdsetaten (bidragsfogden) sender melding til den mannen moren har oppgitt som barnets far, jf. barneloven § 10 første ledd. I meldingen opplyses det at han kan erklære farskapet ved personlig frammøte hos bidragsfogden. Dersom han erklærer farskapet, er saken avsluttet og bidragsfogden melder fra om farskapet til folkeregistermyndigheten. Hvis mannen ikke erklærer farskap, skal saken bringes inn for domstolen for avgjørelse.

5 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det foreslått å endre barneloven § 4 andre ledd, slik at det ikke skal være nødvendig med personlig frammøte for å erklære farskap, men at dette under gitte forutsetninger kan gjøres digitalt. Erklæringen må være gitt av den som moren har oppgitt som far, eller godtatt skriftlig av moren i ettertid og begge foreldrene må kunne legitimere seg elektronisk på en sikker måte. Videre ble det i høringsnotatet forutsatt at digital erklæring skulle begrenses til tilfeller hvor barnet er født i Norge og hvor det er sendt elektronisk fødselsmelding.

6 Høringsinstansenes syn

Det er fem høringsinstanser som har avgitt realitetsuttalelse til høringsnotatet. Uttalelsene er hovedsakelig av teknisk karakter, blant annet om hvilke tilfeller som egner seg for digitalisert farskaps erklæring.

Finansdepartementet støtter forslaget.

Arbeids- og velferdsdirektoratet er positive til at det nå legges til rette for å digitalisere erklæring av farskap. Direktoratet skriver:

«Forslaget vil kunne gi en bedre brukeropplevelse, samt effektivisere saksbehandlingen både hos NAV og i Helseetaten. Vi anser det også som en god løsning at forslaget begrenses til å omfatte barn hvor det er sendt elektronisk fødselsmelding. Dette vil blant annet sikre at øvrige bestemmelser omkring norske myndigheters jurisdiksjon i farskapssaker blir overholdt på en forsvarlig måte.»

Skattedirektoratet er enig med Barne- og familie-departementet i at det er behov for digitaliserte løsninger på dette området. Direktoratet påpeker at en mer effektiv og automatisert prosess som legger til rette for en tidligere fastsetting av foreldreskapet og foreldreansvaret synes å være til beste for barnet og foreldrene. Direktoratet skriver:

«Skatteetaten er positiv til at det legges til rette for digitaliserte løsninger på dette området, men mener det ikke bør stilles krav til elektronisk fødselsmelding og at barnet er født i Norge for at farskap skal kunne erklæres elektronisk. «

Norsk Sykepleierforbund (NSF) har hatt høringen til vurdering hos Jordmorforbundet. NSF skriver:

«Vi har ingen innvendinger til forslaget, og ønsker endringene velkommen. Vi forutsetter at nødvendige hensyn med tanke på personvern, sikkerhet og informasjonsbehov ivaretas i oppfølging av lovendringen.»

Foreningen 2 Foreldre mener at digitalisert erklæring av farskap vil gjøre det enklere og mer tilgjengelig å formalisere foreldreskapet for begge foreldre av barnet, uavhengig av om foreldrene bor sammen eller ikke. F2F deler departementets syn om at dette vil være til barnets beste. Foreningen skriver videre:

«F2F viser til forslaget om at muligheten til digital erklæring av farskap skal begrenses til barn født i Norge, slik at den kan koples sammen med elektronisk fødselsmelding. For barn med norsk far som av ulike grunner blir født i utlandet, vil det også være i barnets interesse at farskapet fastslås så raskt som mulig. I gjeldende rett kan en far erklære farskapet sitt med oppmøte hos relevant offentlig myndighet og utfylling og signering av skjema også før fødselen. Det ville være hensiktsmessig om denne muligheten kunne videreføres også gjennom digital erklæring av farskapet før fødselen. Denne muligheten bør foreligge selv om en skulle måtte vente på mors bekreftelse og eventuell annen nødvendig dokumentasjon for endelig formalisering av foreldreskapet etter at barnet er født. Det vil virke til barnets beste at far har denne muligheten for å erklære sitt farskap så tidlig som mulig, selv om formaliseringen i norske registre skulle finne sted senere. Det vil også forenkle fedres mulighet

til aktivt å markere sin farsrolle så tidlig som mulig, med de plikter og rettigheter som følger med.»

7 Departementets vurderinger og forslag

7.1 Digitalisering fører til forenkling

Den teknologiske utviklingen og samfunnsutviklingen for øvrig fører til at befolkningen i langt større grad enn tidligere forventer digitaliserte tjenester fra det offentlige. For å legge til rette for at det kan utvikles et tilbud til foreldre om at farskap kan erklæres digitalt, må barnelovens regler om erklæring av farskap gjøres teknologinøytrale. Departementet foreslår derfor å endre barneloven § 4 andre ledd slik at loven ikke skal være til hinder for at farskap kan erklæres digitalt. Arbeids- og velferdsdirektoratet har igangsatt et arbeid med sikte på å utvikle tekniske løsninger for digitalisering av farskaps-erklæring. Skattedirektoratet opplyser i sin høringsuttalelse at det per i dag ikke er utviklet et digitalt mottak for farskaps-erklæringer i Folkeregisteret.

Det er en forutsetning for å kunne gjennomføre en digitalisering på dette området at erklæring av farskap kan skje på minst samme sikkerhetsnivå som ved dagens manuelle håndtering. I tilfeller hvor farskapet av ulike grunner ikke etableres digitalt, vil dagens ordning med erklæring på papir ved personlig frammøte og manuell saksbehandling videreføres.

Forslaget setter grenser for hvilke saker som skal kunne behandles digitalt og hvor det kan legges til rette for en eventuell automatisering. Det gjøres ingen endringer i øvrige regler for å erklære farskap.

I regjeringens politiske plattformen (Granavolden-plattformen) står det at regjeringen vil sikre mer tilgjengelige offentlige tjenester gjennom digitalisering, og utvikle digitale løsninger som tar utgangspunkt i brukernes behov på tvers av sektorer og forvaltningsnivå.

Forvaltningens kommunikasjon med innbyggere og næringsliv skal normalt skje gjennom digitale, nettbaserte tjenester. Brukerne, som i dette tilfellet er foreldrene, skal settes i sentrum. Brukere skal få hjelp og veiledning til å benytte digitale tjenester, for eksempel gjennom veiledning på nett. Tjenestene skal være helhetlige, brukervennlige, trygge og universelt utformet. Et system hvor partene selv kan gjennomføre etableringen av farskap, vil kunne føre til bedre til-

gjengelighet for brukerne og legge til rette for effektivisering for det offentlige, blant annet i form av mulighet for automatisering.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet skriver i digitaliseringsrundskrivet fra 2018 at regelverk skal være teknologinøytralt. Det skal ikke lages nye regelverkshindringer og eksisterende, utilsiktede hindringer skal fjernes. Endringene som foreslås i barneloven § 4 vil gjøre bestemmelsen teknologinøytral. Dette bidrar til å oppfylle regjeringens mål om mer tilgjengelige offentlige tjenester gjennom digitalisering og utvikle digitale løsninger som tar utgangspunkt i brukernes behov.

Mulighet for å erklære farskap ved en digital løsning framfor ved signatur ved personlig fram møte vil være en vesentlig forenkling for foreldrene. Også for de offentlige instansene som håndterer farskaps erklæringer vil endringene, som gjør løsningen teknologinøytral, oppheve hindringene i dagens lov for å utvikle gode digitale løsninger. Departementet forutsetter at det ved utviklingen av digitale løsninger ivaretas at saker som ikke oppfyller lovens vilkår for behandlingen, eller som har behov for manuell saksbehandling, blir behandlet på korrekt måte.

7.2 Tidligere behandling av spørsmålet

I Ot.prp. nr. 108 (2000–2001) Om lov om endringer i diverse lover for å fjerne hindringer for elektronisk kommunikasjon side 131 flg. ble det drøftet om farskaps erklæringer (farskaps erkjennelser) kunne overleveres Folkeregisteret elektronisk. Barne- og familiedepartementet stilte seg den gang positiv til Skattedirektoratets målsetting med hensyn til effektiv formidling av fødselsmelding og farskaps erkjennelse, men ønsket likevel å opprettholde kravet til personlig fram møte for en offentlig instans for å erklære farskap.

I tiden som har gått siden proposisjonen ble fremmet i 2001, har digitaliserte løsninger blitt et førstevalg for offentlige tjenester. Dette følger av regjeringsplattformen og regjeringens politikk for øvrig. Motforestillingene mot digitalisering fra behandlingen av Ot.prp. nr. 108 (2000–2001) gjør seg i liten grad gjeldende i dag. Samfunnsutviklingen og den teknologiske utviklingen tilsier at det i dag er positivt for foreldrene å slippe krav om personlig fram møte på offentlige kontorer.

7.3 Rask registrering er best for barnet

Det vil være av vesentlig betydning for både barn og foreldre at farskap blir etablert så tidlig som

mulig. Etter barneloven § 4 andre ledd fastsettes farskapet ved skriftlig erklæring av den som moren har oppgitt som far, eller som hun godtar i ettertid. Farskap kan også erklæres for barn som ventes født, slik at farskapet kan registreres samtidig med fødselsregistreringen.

Offentlige instanser benytter oppslag i Folke registeret for å innhente informasjon til ulike formål. Ved erklæring av farskapet under svangerskapet eller i forbindelse med fødselen vil farskapet kunne registreres i Folkeregisteret samtidig med registrering av fødselsmeldingen. I tilfeller hvor barnet for eksempel må ha medisinsk oppfølging like etter fødselen, kan sen etablering og registrering av farskap føre til at viktige avgjørelser tas av moren alene, fordi barnet på dette tidspunktet bare er registrert med én juridisk forelder. Tilrettelegging for at farskap kan erklæres digitalt kan føre til at flere foreldre sørger for å få etablert farskap tidligere, og at farskapet kan registreres nærmest umiddelbart etter fødselen. Dette vil være til beste for både barnet og for foreldrene, men også for offentlige myndigheter som trenger å hente ut opplysninger fra Folkeregisteret.

7.4 Foreldrene kan få god informasjon digitalt

Ved digitalisering av farskaps erklæringen kan det legges inn informasjonselementer i systemet, som gjør at foreldrene kan få minst like god informasjon om hva det innebærer å erklære farskap, som de får ved personlig fram møte i dag. Ved at informasjonen ivaretas på en hensiktsmessig måte ved utformingen av den digitale løsningen, vil det ikke være nødvendig med personlig fram møte for blant annet å kunne etterspørre og motta informasjon om regelverket. Digitaliseringen vil på denne måten legge til rette for effektivisering både for foreldrene og offentlige instanser.

Ved å utvikle en digital løsning som mor og far kan håndtere selv, kan helsevesenets rolle reduseres til å oppfordre foreldrene til selv å etablere farskap, enten ved svangerskapskontroll eller ved fødselen. Fødeavdelingene vil da lettes for oppgaven med å ta imot farskaps erklæringer på papir og sende disse til Folkeregisteret i vanlig post. Også for arbeids- og velferdsetaten vil digitalisering kunne innebære effektivisering ved at farskap kan etableres uten personlig fram møte i de ukompliserte sakene, hvor foreldrene er enige om farskapet. I saker som er mer komplekse, vil det fremdeles være nødvendig med manuell saksbehandling i regi av arbeids- og velferdsetaten og eventuell innkalling til personlig møte.

7.5 Foreldrene må legitimere seg med høy sikkerhet

Ved utviklingen av den digitale tjenesten må vilkårene i barneloven § 4 om erklæring av farskap ivaretas. Det framgår av skjemaet som i dag skal fylles ut at far skal legge fram legitimasjon, som nedtegnes og attesteres av den som kan ta imot erklæringen. Nødvendig identitetskontroll vil ved en digital løsning ivaretas gjennom verifisering ved innlogging. I sakene hvor mor og far er enige om at han er faren, og begge kan legitimere seg gjennom en elektroniske legitimasjonsprosess med høyeste sikkerhetsnivå, vil farskap kunne etableres av foreldrene i fellesskap uten at det vil være behov for personlig frammøte. Digital identifisering er vesentlig sikrere enn underskrifter for hånd, og endringene vil innebære en bedring av sikkerhetsnivået. Kontroll av legitimasjon skjer automatisk, og vil innebære en forenkling og effektivisering for partene, helsevesenet og arbeids- og velferdsetaten.

Skattedirektoratet deler departementets oppfatning om at nødvendig legitimasjonskontroll vil bli ivaretatt gjennom verifisering ved innlogging. Direktoratet reiser imidlertid spørsmål om dette allerede følger av eForvaltningsforskriften § 3 som lyder:

«[a]lle som henvender seg til et forvaltningsorgan kan benytte elektronisk kommunikasjon, dersom forvaltningsorganet har lagt til rette for dette, det skjer på den anviste måten og ved bruk av den elektroniske adressen som forvaltningsorganet har anvist for den aktuelle type henvendelse.»

Departementet mener det ikke er åpenbart for lovanvenderne at forskriften gjelder kravet til legitimering, og opprettholder forslaget om å lovfeste at både mor og far må identifisere seg elektronisk på en sikker måte.

Dagens ordning med personlig frammøte og erklæring på papir opprettholdes for saker hvor foreldrene ikke er enige om farskapet, hvor barnet er født i utlandet men hvor farskap likevel kan fastsettes i Norge, hvor foreldrene ikke kan legitimere seg elektronisk eller lignende.

7.6 Det er ikke nødvendig med elektronisk fødselsmelding for digital farskaps-erklæring

I høringsnotatet skrev departementet at muligheten for å erklære farskap digitalt bør begrenses

til tilfeller hvor det er sendt elektronisk fødselsmelding, slik at farskapserklæringen skal kunne koples sammen med den elektroniske fødselsmeldingen ved registrering i Folkeregisteret. Dette legger til rette for automatisering av saksbehandlingen og gevinst ved effektivisering. I tilfeller hvor barnet er født i utlandet eller ved hjemmefødsel, vil det være behov for manuell saksbehandling blant annet for kontroll av dokumenter. Barne- og familiedepartementet la til grunn at disse sakene ikke egner seg for digitalisering og automatisering, og knyttet derfor forslaget til tilfeller hvor barnet er født her i landet og det blir sendt elektronisk fødselsmelding.

Skattedirektoratet skriver i sin høringsuttalelse at det etter deres syn ikke er hensiktsmessig at digital farskapserklæring begrenses til tilfeller der barnets fødselsmelding er levert elektronisk. Direktoratet skriver:

«Når et barn fødes på et norsk sykehus blir det sendt digital fødselsmelding fra sykehuset til Folkeregisteret. Denne ordningen har eksistert i 1–2 år og var i pilot noen år før det. Farskapet kan erklæres av far før eller etter barnet er født. Dersom far allerede har erklært farskapet før fødsel, og dette stemmer med opplysningene (gitt av mor) som fremkommer av fødselsmeldingen, blir far registrert som far i Folkeregisteret. Dersom farskapet blir erklært etter fødsel, vil farskapet bli registrert når den digitale fødselsmeldingen er registrert. Det er en klar fordel at farskapet er erklært før vi mottar fødselsmelding. Det legges til grunn at en elektronisk mulighet for å erklære farskap vil medføre at flere gjør dette i forkant av fødselen.

I Folkeregisteret vil de to sakstypene (fødsel og farskap) behandles hver for seg. Vi ser at det i forslaget er vist til at elektronisk fødselsmelding og elektronisk farskapserklæring kan samkjøres. Det er ikke noen annen sammenheng mellom disse sakstypene enn at fødselen må være registrert, dvs. at barnet har fått et fødselsnummer, før farskapet kan registreres i Folkeregisteret.

Dersom det mottas melding om fødsel på annen måte enn digitalt fra sykehuset, vil denne bli behandlet manuelt. Med andre ord vil dokumenter bli kontrollert, behov for DNA-prøver bli vurdert etc. Det er imidlertid ikke noe hinder for at far erklærer farskapet digitalt, både før og etter fødsel, også i disse sakene. Prosessen for registrering av farskapet er lik om fødselsmelding mottas manuelt eller digitalt.

Det vil innebære en forskjellsbehandling at digital løsning er utelukket fordi digital fødselsmelding av ulike grunner ikke var mulig å levere. Skattedirektoratets klare oppfatning er derfor at vilkåret om at elektronisk fødselsmelding må være sendt bør tas ut.»

Arbeids- og velferdsdirektoratet har i motsatt retning påpekt at det er en god løsning at forslaget begrenses til å omfatte tilfeller hvor det er sendt elektronisk fødselsmelding, blant annet fordi det vil sikre at øvrige bestemmelser omkring norske myndigheters jurisdiksjon i farskapsaker blir overholdt på en forsvarlig måte.

I forslaget som ble sendt på høring ble det lagt til grunn at en digital erklæring kan koples sammen med elektronisk fødselsmelding ved registrering i Folkeregisteret, og på denne måten legger til rette for automatisering av saksbehandlingen og gevinst ved effektivisering. Skattedirektoratet opplyser i sin høringsuttalelse at dette er to sakstyper som behandles hver for seg. De opplyser videre at det ikke er utviklet et digitalt mottak for farskaps erklæringer i Folkeregisteret.

Ved ikke å lovfeste vilkår om elektronisk fødselsmelding som forutsetning for digitalisert farskaps erklæring, må det innebygges nødvendig sikkerhet og kontroll i de digitale løsningene som utvikles. Dette må ivaretas av Arbeids- og velferdsdirektoratet når det gjelder sikkerhet for at barnelovens vilkår er oppfylt og nødvendig kontroll av foreldrenes identitet ved utviklingen av system for digital erklæring av farskap.

I sakene hvor det ikke sendes elektronisk fødselsmelding er det helt nødvendig at det foretas en manuell kontroll av alle sakens dokumenter før fødselen registreres i Folkeregisteret. Når det gjelder den svært begrensede gruppen, som dette er snakk om, legger departementet til grunn at folkeregistermyndigheten har nødvendige rutiner for å gjennomføre saksbehandling i overensstemmelse med gjeldende rett. I praksis vil det faktum at det ikke sendes elektronisk fødselsmelding være en hindring for at det kan skje en automatisering av registreringen av fødselen i disse tilfellene.

7.7 Krav om tilknytning for å kunne fastsette farskap etter norske regler

Barneloven § 81 oppstiller vilkår for når farskap kan fastsettes i Norge. Farskap kan fastsettes ved erklæring etter barneloven § 4 dersom moren hadde vanlig bosted i Norge da barnet ble født,

dersom barnet senere har fått vanlig bosted i Norge, eller dersom den oppgitte faren har vanlig bosted i Norge.

Dersom ikke minst ett av disse vilkårene er oppfylt, kan ikke farskap fastsettes etter norsk rett. Det er derfor nødvendig at systemer som blir utviklet for digitalisering og registrering av erklæringen ivaretar at det bare er foreldre som oppfyller vilkårene, som gis adgang til å erklære farskap digitalt.

Skattedirektoratet mener at muligheten til å erklære farskap digitalt ikke bør begrenses til barn som er født i Norge. De skriver:

«Løsningen med digital farskaps erklæring forutsetter at barnet må være født i Norge. Skattedirektoratet er av den oppfatning at det prinsipielt bør være mulig å erklære farskap digitalt også der barnet ikke er født i Norge. Når et barn er født i utlandet vil imidlertid en farskaps erklæring i de fleste tilfeller måtte undergis en manuell kontroll og behandling. En lovtekst som begrenser muligheten for å utvikle gode digitale løsninger for barn som fødes i utlandet, vil etter vår vurdering være uheldig. Selv om fødsler i utlandet i de fleste tilfeller nødvendigvis gjør en manuell kontroll og behandling, bør lovteksten her utformes på en slik måte at den ikke hindrer eventuell fremtidig digitalisering.»

Foreningen 2 Foreldre påpeker at det også for barn med norsk far som av ulike grunner blir født i utlandet, vil være i barnets interesse at farskapet fastslås så raskt som mulig.

Farskaps sak skal etter barneloven § 81 andre ledd ikke behandles i Norge når partene har nær tilknytning til en annen stat og nærmere bestemte vilkår er oppfylt. I Prop. 82 L (2017–2018) side 38 står det at dette for eksempel kan gjelde tilfeller der barnet og moren har vanlig bosted i og/eller er statsborgere i annen stat. Det er for øvrig et vilkår at partene kan kreve fastsetting av farskap i den andre staten og at «saka vil bli betre opplyst og handsama i denne staten».

Departementet legger til grunn at den instansen som har myndighet til å ta imot en erklæring om farskap etter barneloven § 4 andre ledd, må foreta en vurdering av om saken har en slik tilknytning til en annen stat, at farskaps erklæring ikke kan gis etter barneloven § 4. Det antas at denne problemstillingen hovedsakelig vil oppstå i tilfeller hvor barnet er født i utlandet. Når farskap er erklært og vilkårene i barneloven § 4 er oppfylt, er det ikke mulig for det offentlige å overprøve og endre farskapet. Det er derfor nødvendig at det

foretas en konkret vurdering av partenes tilknytning til Norge mv. før det tas imot farskaps-erklæring etter norsk rett for barn som er født i utlandet. Ved mulighet for digital farskaps-erklæring også for barn født i utlandet, vil det ikke være mulighet for å foreta en skjønnsmessig vurdering av jurisdiksjon som forutsatt i barneloven § 81. Departementet mener således at digital farskaps-erklæring bør forbeholdes tilfeller hvor barnet er født i Norge, for å sikre at barnelovens krav til jurisdiksjon er oppfylt.

Det vil kunne oppstå situasjoner hvor foreldre som selv har sørget for å ordne farskapet før barnet er født, vil måtte erklære farskapet på nytt fordi barnet blir født uplanlagt i utlandet. I disse tilfellene vil ikke farskaps-erklæringen være gyldig. Dersom farskapet skal fastsettes etter norsk rett og vilkårene for dette er oppfylt, må ny farskaps-erklæring avgis på papir.

Farskap til barn fastsettes vanligvis i landet der barnet blir født. Farskap som følger av pater est-regelen legges uten videre til grunn i Norge etter barneloven § 85 første ledd. Farskap som blir fastsatt i utlandet på annen måte kan anerkjennes individuelt etter barneloven § 85 andre ledd. En slik anerkjennelse vil føre til at farskapet legges til grunn på samme måte som et farskap som er fastsatt etter barnelovens øvrige bestemmelser.

Departementet legger til grunn at det i tilfeller hvor barnet er født i Norge og minst én av foreldrene er registrert i Folkeregisteret med fødselsnummer og adresse, anses tilknytningen normalt å være tilstrekkelig til å oppfylle vilkårene i barneloven § 81.

7.8 Forholdet til ny personopplysningslov og EUs personvernforordning

Ny personopplysningslov trådte i kraft 20. juli 2018. Samtidig ble EUs personvernforordning (GDPR) gjort til norsk rett, jf. lovens § 1. Forordningen oppstiller et omfattende og generelt personopplysningsregelverk, herunder grunnleggende prinsipper for behandling av personopplysninger.

Personvernforordningen krever et behandlingsgrunnlag for at personopplysninger kan behandles lovlig, jf. artikkel 6. Det følger av artikkel 6 nr. 1 bokstav c at behandling av personopplysninger er lovlig dersom det er nødvendig for å «oppfylle en rettslig forpliktelse» som påhviler den behandlingsansvarlige. Det følger av bokstav e at behandlingen er lovlig dersom det er nødvendig for å utføre en oppgave i «allmennhetens interesse».

Det følger av barneloven § 5 at det offentlige har en plikt til å fastsette farskap i tilfeller hvor dette ikke er etablert etter §§ 3 eller 4. Endringene som foreslås innebærer ikke materielle endringer i fastsettelse av farskap, men legger til rette for digital forsendelse og automatisert registrering. Det foreligger i disse tilfellene en rettslig forpliktelse som gjør det nødvendig å behandle personopplysninger. Departementet legger til grunn at det foreligger et rettslig grunnlag etter personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav c og e, og at personvernforordningen dermed ikke er til hinder for lovendringene og mulighet for å erklære farskap digitalt.

Lovendringene legger til rette for automatisert saksbehandling. Det er selve registreringen i Folkeregisteret som eventuelt kan automatiseres. Erklæringen får rettsvirkning når den tas imot dersom den er gitt i samsvar med lovens vilkår. Det kreves at moren har oppgitt faren og han har erklært farskapet, eventuelt kan hun godta hans erklæring i ettertid. Det er i dette tilfellet foreldrenes egne bekreftelser ved signatur (på papir eller digitalt) som innebærer at farskapet fastsettes når barnet er født og vilkårene i loven for øvrig er oppfylt. Selve registreringen av farskapet i Folkeregisteret innebærer ikke noen avgjørelse som har betydning for farskapets gyldighet. Det foretas ikke skjønnsutøvelse fra myndighetenes side ved erklæring av farskap, kun en kontroll av identitet mv.

Det forutsettes at Arbeids- og velferdsdirektoratet og Skattedirektoratet ved sin utvikling av digitale løsninger vurderer om det er forhold ved teknologivalg og saksprosess som krever en personvernkonsekvensvurdering. I så tilfelle vil det være nødvendig å sikre at kravet til innsyn, retten til sletting og korrigerings, samt kravet til dataminimering av datagrunnlaget blir ivarettatt.

8 Overgangsregler

Endringene i barneloven som nå foreslås, opphever hindringer for at farskap kan erklæres digitalt. Arbeidet med eventuelt å utvikle digitale løsninger vil skje uavhengig av prosessen med lovendringene.

Departementet legger til grunn at arbeidet med å legge til rette for at farskap kan erklæres digitalt vil omfatte farskaps-erklæringer der moren og faren er enige om farskapet og at barnet fødes i Norge.

Lovendringene vil kunne tre i kraft før en digital løsning er utviklet. Når lovendringene er vedtatt og den digitale løsningen er ferdig utviklet og

tas i bruk, vil farskap kunne etableres digitalt ved erklæring.

Departementet foreslo i høringsnotatet at farskap bare skal kunne erklæres digitalt for barn som blir født etter at lovendringene har trådt i kraft. *Skattedirektoratet* skriver i sin høringsuttalelse at farskap også bør kunne erklæres digitalt for barn som er født tidligere.

Det offentlige har en plikt til å fastsette farskap til barn som er født i Norge, jf. barneloven § 5. Hvis farskap ikke følger av ekteskap eller erklæring, vil det offentlige følge opp saken for å få fastsatt farskap. Det vil være ulike grunner til at farskap ikke er fastsatt i forbindelse med fødselen. Disse tilfellene vil også omfatte barn over 18 år. Departementet mener det er vanskelig å overskue i hvilke tilfeller disse sakene må undergis grundigere saksbehandling, og ønsker derfor ikke å tilrettelegge for digitalisering, og dermed også en mulig automatisering i disse tilfellene.

Departementet opprettholder forslaget om at digital erklæring bare skal kunne benyttes for barn som blir født etter at lovendringene har trådt i kraft. Departementet legger som følge av dette til grunn at det ikke er behov for egne overgangsregler.

9 Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovendringsforslaget innebærer administrativ forenkling ved at det legges til rette for en selvbetjeningsløsning for en stor gruppe av foreldre, til erstatning for dagens krav om personlig fram møte for en offentlig instans. Dette vil frigjøre tid for flere offentlige instanser, og da særlig helsevesenet som i dag tar imot farskaps-erklæringer ved svangerskapskontroll eller i forbindelse med fødsel. Også for foreldre vil det være en fordel å kunne ordne farskap på en enkel måte, uten at det kreves personlig fram møte.

Ved å gjøre lovteksten teknologinøytral, gis det mulighet for automatisering. Det foreslås å stille som vilkår i loven at foreldrene skal kunne identifisere seg elektronisk på en sikker måte. Ved utvikling av en digital løsning forutsettes det at partene kan identifisere seg på høyeste sikkerhetsnivå. I dag gjennomføres en manuell kontroll med nedtegning av bevis for identitet og kvittering fra mottaker. Det legges til grunn at ved en mulighet for automatisering av identitetskontrollen vil det legges til rette for forenklinger både i forbindelse med avgivelse og innsending av farskaps-erklæringen.

På mottakersiden vil det ligge til rette for effektivisering ved mulighet for automatisering ved registreringen i Folkeregisteret. Finansdepartementet har oppgitt at ca. 32 000 farskaps-erklæringer registreres i Folkeregisteret hvert år. Om lag 5 000 kommer fra arbeids- og velferds-etaten, mens resten hovedsakelig kommer fra helsesektoren. Departementet legger til grunn at erklæringene som kommer fra helsevesenet er basert på enighet mellom foreldrene, og at det store flertallet av disse kan erstattes med digitale løsninger når det utvikles et system for dette.

Farskaps-erklæringene som i dag kommer fra arbeids- og velferdsetaten, vil i en del tilfeller være mer kompliserte, og vil trolig ikke i samme utstrekning kunne erstattes av digitale erklæringer. Det samme gjelder for erklæring av farskap i tilfeller hvor barnet er født i utlandet, men hvor vilkårene i barneloven § 81 for å fastsette farskapet etter norsk rett er oppfylt, og partene ønsker å etablere farskap ved erklæring etter norsk rett. I disse tilfellene er det ønskelig å opprettholde papirbaserte løsninger med mulighet for kontroll, som i dag.

Ettersom forslaget om innføring av adgang til å erklære farskap digitalt ikke innebærer noen plikt til å benytte denne framgangsmåten, er det ingen forutsetning for forslaget at det utarbeides tekniske løsninger for digital farskaps-erklæring. Forslaget om endringer i barneloven som legger til rette for digitalisering vil i seg selv ikke medføre kostnader.

Arbeids- og velferdsdirektoratet er i gang med planlegging av en digital løsning for erklæring av farskap som mor og far kan benytte. For foreldrene er det selve avgivelsen av erklæringen som er deres møte med det offentlige i denne forbindelse. En digitalisert mulighet for erklæring av farskap som tilbys foreldrene, er ikke avhengig av at det utvikles en løsning for digitalt mottak av erklæringene i Folkeregisteret.

Skattedirektoratet opplyser i sin høringsuttalelse at det i dag ikke er utviklet et digitalt mottak for farskaps-erklæringer i Folkeregisteret. Muligheten for at farskaps-erklæringen kan signeres digitalt og at registreringen i Folkeregisteret kan automatiseres, vil kunne virke effektiviserende. Dette vi avhenge av om det utvikles digitale løsninger og hvordan disse løsningene innrettes. For å realisere gevinster ved effektivisering, forutsettes det at det investeres i utvikling av digitale løsninger. Både utvikling og vedlikehold av digitale løsninger vil medføre kostnader. Disse er ikke utredet i forbindelse med lovarbeidet med tilrettelegging for digitalisering.

10 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til forslaget om endringer i barneloven § 4 andre ledd:

Bestemmelsen i § 4 *andre ledd* legger til rette for at faren skal kunne erklære farskap digitalt til arbeids- og velferdsetaten, som vil tilby en nettbasert løsning. Muligheten for papirbasert erklæring videreføres for de tilfellene hvor det er hensiktsmessig.

Det er en forutsetning for at farskap skal kunne erklæres ved en digital løsning, at barnet fødes i Norge. I tilfeller hvor farskap er erklært digitalt før fødselen, mens barnet blir født i utlandet, vil farskapet likevel måtte fastsettes ved farskaps erklæring på papir etter fødselen. Den digitale erklæringen som tidligere er avgitt kan da ikke legges til grunn, og farskap må erklæres på papir.

Moren må enten oppgi hvem som er faren til barnet eller godta hans erklæring i ettertid. Godkjenningen må gjøres på en måte som er etterprøvbart, enten at den nedtegnes på papir eller gjøres digitalt. Ved tvillingfødsel signerer faren én erklæring dersom dette gjøres før fødselen. Dersom farskap erklæres etter fødselen, skal faren signere én erklæring for hvert barn.

Når den oppgitte faren er under 18 år, følger det av barneloven § 4 tredje ledd at også de med foreldreansvaret for ham må skrive under på farskaps erklæringen. Ved felles foreldreansvar må

begge foreldrene underskrive. Det er ikke krav om personlig frammøte eller andre formkrav. Foreldrenes signatur kan her gis elektronisk, dersom det utvikles et system for det.

Det forutsettes at digitale løsninger som utarbeides skal sikre at vilkårene i barneloven § 81 om tilknytning for å kunne fastsette farskap etter norsk rett er oppfylt. Dette kan for eksempel gjøres ved å kreve at minst en av foreldrene er registrert i Folkeregisteret med fødselsnummer og adresse i Norge.

Bestemmelsen i § 4 andre ledd *bokstav a* presiserer at farskap kan erklæres skriftlig ved personlig frammøte ved fødsel. Dette er ingen realitetsendring. Endringen har sammenheng med at farskap ikke erklæres i fødselsmeldingen, slik loven tidligere har gitt uttrykk for, men på egen blankett som sendes folkeregistermyndigheten. Fødselsmeldingen sendes i dag elektronisk, mens farskaps erklæringen foretas på papir. Det er derfor ikke grunn til å opprettholde ordlyden som knytter farskaps erklæringen til fødselsmeldingen.

Barne- og familiedepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i barnelova (digital erklæring av farskap).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i barnelova (digital erklæring av farskap) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i barnelova (digital erklæring av farskap)

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre gjøres følgende endringer:

§ 4 andre ledd skal lyde:

Faren skal erklære farskapen skriftleg, enten *digitalt til arbeids- og velferdsetaten* eller ved personleg frammøte for

- a) jordmor eller lækjar ved svangerskapskontroll eller fødsel,
- b) folkeregistermyndigheita,
- c) tilskotsfuten, dommaren eller arbeids- og velferdsetaten, eller
- d) utsend utenrikstenestemann, dersom faren er i utlandet.

Farskap kan òg erklærast ved retur av skjema frå Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. § 11 andre ledd. Arbeids- og velferdsdirektoratet må sende skjema i rekommandert brev eller ved bruk av elektronisk kommunikasjon dersom det er nytta ein betryggande metode for å sikre at skjemaet er mottatt. Erklæringa gjeld berre når ho er gjeven av den som mora har gjeve opp som far, eller når mora skriftleg har godteke erklæringa. *Ved digital erklæring må både mor og far identifisere seg elektronisk på ein sikker måte. Den digitale erklæringa er berre gyldig dersom barnet vert født i Noreg.*

II

Lova gjeld frå den tid Kongen bestemmer.
